

است.»

گزینه پیشنهادی وزارت امور خارجه دولت چهاردهم، در سال ۱۳۶۴ در آزمون ورودی دانشکده وزارت امور خارجه قبول شد. او سال ۱۳۹۴ در مصاحبه‌ای گفت: «پس از سال ۱۳۶۸ که وارد وزارت خارجه شدم، رسماً از سپاه جدا شدم اما قلباً خیر، یعنی قلبم هنوز آنجاست. لباس‌های مقدس آن زمان‌ها را هم هنوز خیلی خوب نگه داشته‌ام». در سال ۱۳۹۵، جواد منصوری از نخستین فرماندهان سپاه در مصاحبه‌ای، عراقچی را عضو نیروی قدس سپاه معرفی کرد اما یک منبع آگاه در وزارت امور خارجه کشورمان ادعاهای سفیر پیشین در چین و پاکستان درباره عضویت تعدادی از مسئولان این وزارتخانه از جمله سیدعباس عراقچی در نیروی قدس را تکذیب کرد. یکی از رسانه‌های فارسی‌زبان معاند، پس از معرفی دبیر شورای راهبردی روابط خارجی در تیترو معرفی او نوشت: «عباس عراقچی، گزینه وزارت خارجه که حسن نصرالله را یک اسوه می‌داند.»

معاون پیشین وزارت امور خارجه تجربه دو بار سفارت در فنلاند و ژاپن را دارد که انتصابش به عنوان سفیر در توکیو پاسخی به خواست محمود احمدی نژاد برای تحویل معاونت حقوقی بود و عراقچی نیز در خاطراتش می‌نویسد در آن زمان احساس خوبی درباره آن نداشته است: «مثل بازیکنی که وسط بازی مربی او را بی دلیل با به اشتباه از زمین بیرون می‌کند». با این حال دوران حضورش در ژاپن تا حدی موفق بود که پس از پایان ماموریت، از سوی این کشور نشان خورشید تابان، ستاره زرین و سیمین را دریافت کرد. عراقچی در کتاب «ایران تایشی» در خصوص احساس اولیه‌اش نسبت به ماموریت ژاپن می‌نویسد: «بعدها فهمیدم که اشتباه می‌کردم. ژاپن به یکی از بهترین تجربیات زندگی کاری و حرفه‌ای‌ام تبدیل شد.»

عراقچی با ظریف و تخت‌روانچی نه تنها تیم مذاکره کننده ایران که به تیم قدرتمند طرفدار تیم قرمز پایتخت در دستگاه دیپلماسی نیز مشهور بودند و این مسئله برای معاون وقت وزیر امور خارجه بی حاشیه نیز نبود: برای مثال علیرضا بیرانوند با اشاره به داستان ترانسفر ناموفقش به باشگاه بلژیکی و چندماهه‌ای که به دلیل عدم صدور ویزای بلژیک در تهران سرگردان بود، تلویحاً عراقچی و سلطانی فر وزیر پیشین ورزش را به دلالتی در ورزش منتهم کرد. دبیر شورای راهبردی روابط خارجی در واکنش به این سخنان گفت: «در این سال‌ها به اینکه خدمت کنم و تهمت‌های ناروا بشنوم عادت کرده‌ام. آقای بیرانوند دروازه‌بان محبوب تیم ملی و تیم پرسپولیس است و تا کاهی در یک دوره زمانی، یا در یک تیم خارجی، از ارزش‌های او کم نمی‌کند. به احترام تمامی هواداران فوتبال، و به پاس قهرمانی‌های بیرانوند در سنگرانی تیم ملی، به این ادعای کذب پاسخ نمی‌دهم و قصد شکایت از ایشان ندارم.»

معاون پیشین وزارت امور خارجه همچنین خاطره‌ای در خصوص علاقه خود و مجید تخت‌روانچی به تیم پرسپولیس روایت می‌کند که «به خاطر دارم یک جلسه‌ای در مونتر با آمریکایی‌ها و حضور آقای کری داشتیم که خیلی تلخ و پرفشار بود. تنفسی دادیم و برای استراحتی کوتاه به اتاق کناری رفتیم تا کمی مشورت کنیم در حالی که همه اعصاب‌ها خرد بود. در همان حال آقای روانچی که مشغول چک کردن اخبار بود ناگهان گفت که اصلاً این بحث‌ها را رها کنید پرسپولیس به تیم «بنیاد کار» یک گل زده و جلو است! فکر می‌کنم بازی‌های مقدماتی باشگاه‌های آسیا بود. آقای روانچی مخصوصاً این خبر را اعلام کرد که فضا را عوض کند و اتفاقاً خیلی هم مؤثر بود.»

مذاکره کننده پیشکوت

سیدعباس عراقچی حتی پیش از آنکه به عنوان معاون جواد ظریف راهی مذاکرات هسته‌ای شود نیز سابقه حضور در مذاکرات هسته‌ای را به عنوان معاون حقوقی وزارت امور خارجه همراه با علی لاریجانی و در مقطع نیز سعید جلیلی داشت اما پس از آنکه با نظر رئیس جمهور وقت کل تیم مذاکره کننده تغییر کرد، عراقچی نیز از این تیم جدا شد؛ وی در کتاب «ایران تایشی» در خصوص این مقطع زمانی می‌نویسد: «کناره گیری آقای لاریجانی پایان داستان نبود. رئیس جمهور احمدی نژاد نظرش تغییر همه اعضای گروه مذاکره کننده و کنار گذاردن آنها بود. من به عنوان دیپلمات تربیت شده بودم که در سیاست داخلی ورود نداشته باشم و فقط منافع ملی و مصالح جمهوری اسلامی را در نظر بگیرم، و به این اصل در تمام عمر کاری خود در وزارت امور خارجه پایبند بوده‌ام. اما رئیس جمهور نظر دیگری داشت، لذا باید کنار می‌رفتم، نه فقط از گروه مذاکراتی، که ایضاً از سمت معاونت بین الملل وزارت امور خارجه. آقای احمدی نژاد صراحتاً به آقای منکی گفته بود عراقچی را کنار بگذار!» و در همین سال، عراقچی برای ماموریت عازم ژاپن شد. بازگشت عراقچی به تهران، با وزارت علی اکبر صالحی همراه بود و او به سمت معاون آسیا،

اقیانوسیه و مشترک المنافع وزارت خارجه منصوب و باز هم در برخی جلسات مذاکرات هسته‌ای حاضر شد. مهمترین دوره کاری سیدعباس عراقچی اما معاونت ظریف و همراهی او در مذاکرات منتهی به برجام بود. وندی شرمن که پس از برجام، کتاب خاطرات خود را منتشر و در فصل مرتبط با توافق هسته‌ای، معاون وقت وزارت امور خارجه را فردی «سرسخت، مصمم و آرام» توصیف کرده است، در گفت‌وگو با هاروارد گرت گفته بود: «عباس عراقچی در تیم مذاکره کننده قبلی نیز حضور داشت اما تا این دور از مذاکرات ما نمی‌دانستیم که او انگلیسی هم می‌تواند صحبت کند». عراقچی در پاسخ به سوالی در خصوص این اظهارات دیپلمات آمریکایی نیز گفت: «طی سال‌های ۹۱ و ۹۲ که دکتر جلیلی مذاکرات را انجام می‌داد، مدخل مذاکرات طور دیگری بود. جلیلی و اشتون دو طرف گفت‌وگو بودند، اظهار داشت: آن طرف معاونان وزیر ۵+۱ کنار اشتون می‌نشستند و این طرف هم ما بودیم، آن‌ها همگی صحبت می‌کردند و از ما فقط جلیلی صحبت می‌کرد. خارج از مذاکرات هم برخوردی نداشتیم که بخواهیم صحبت کنیم، به ویژه با آمریکایی‌ها.»

او در طول مذاکرات و پس از آن، توانست چهره منحصر به فردی از خود ارائه داده و به دیپلمات Poker Face ایران معروف شود تا جایی که به عنوان ناظر، در قالب موارد قادر نیستید تا از صورت این دیپلمات باسابقه، حس‌ی که نسبت به پیش آمد دارد را متوجه شوید. یکی از خاطرات وندی شرمن، همتای آمریکایی عراقچی نیز مؤید همین موضوع است؛ زمانی که روایت می‌کند «در اواسط جلسه شش ساعته‌ای که تا آن موقع پیشرفت خاصی نداشت، ظریف سرش را بین دستانش گرفت و میز مذاکره را ترک کرد. کری، وزیر خارجه، کلافگی اش را با کوباندن مشتش به میز نشان داد. مشتش به قدری محکم بود که خودکاری که در دست داشت به هوا پرتاب شد و به عباس عراقچی اصابت کرد. بقیه ما پشت میز خشکمان زده بود، چون کری به ندرت عصبانی می‌شد و حتی اگر در حد پرتاب خودکار هم باشد، در دیدارهای دیپلماتیک این بسیار ناهنجار است. کری سریع به خاطر اتفاق رخ داده معذرت‌خواهی کرد، عراقچی سری تکان داد و مذاکرات دشوار البته با اندک ملاحظه بیشتری ادامه یافت.» بخش مغفول مانده این روایت شرمن این است که عراقچی بلافاصله خودکار را گرفته و آن را به روی میز می‌اندازد.

البته این مسئله موجب نشده تا معاون پیشین وزارت امور خارجه گاهی نیز لازم نبیند تا عصبانیت خود را به طرف غربی نشان دهد؛ برای مثال روزنامه ایران ۳۰ دی ۱۳۹۷ گزارشی با عنوان «نشست ناتمام در وزارت خارجه» نوشت که در ۱۸ دی ماه، دیپلمات‌های چند کشور اروپایی بدون اعلام قبلی در دفتر آقای عراقچی حضور پیدا کردند. آن‌طور که دیپلمات‌های ایرانی به این روزنامه گفته‌اند، طرف ایرانی انتظار داشته دلیل حضور سرزده اروپایی‌ها توضیح درباره «دلایل تاخیر اروپا برای تأمین خواسته‌های ایران در چارچوب برجام» باشد. به نظر می‌آید معاون سیاسی محمدجواد ظریف، وزیر خارجه ایران، در جلسه روز ۱۸ دی انتظار داشته اروپایی‌ها برای مذاکره درباره همین موضوع به دفترش آمده باشند. اما آن‌طور که منابع وزارت خارجه به روزنامه ایران گفته‌اند «یکی از دیپلمات‌های اروپایی حاضر در این نشست قصد داشته بیانه‌ای را که پیش‌تر با هدف محکوم کردن فعالیت‌های موشکی ایران نوشته شده بود، قرائت کند.» گفته می‌شود این اقدام اروپایی‌ها عباس عراقچی را تا حدی خشمگین می‌کند که مانع از ادامه خواندن بیانه اروپایی‌ها می‌شود و به آنها می‌گوید: «فکر می‌کردیم آمده‌اید تا از کم‌کاری‌های خود درباره برجام بگویید یا درباره تروریست‌هایی که در اروپا پناه داده‌اید، توضیح دهید و عذر خواهی کنید.» آن‌طور که روزنامه ایران و رسانه‌هایی که پیش‌تر از این جلسه گزارش داده بودند، نوشته‌اند آقای عراقچی بعد از این اعتراض جلسه را نیمه‌کاره تمام می‌کند، «از جلسه خارج می‌شود، در آن محکم می‌بندد و می‌رود.» سیدعباس عراقچی چند ماه پس از روی کار آمدن دولت سیزدهم و تحویل معاونت سیاسی به علی باقری کنی، وزارت امور خارجه را به مقصد شورای راهبردی روابط خارجی ترک و به سمت دبیر این شورا به ریاست کمال خرازی، وزیر امور خارجه پیشین منصوب شد و تا حدی در حاشیه قرار گرفت. معاون پیشین وزارت امور خارجه که در سال‌های حضور خود در وزارت امور خارجه و پس از آن، علاوه بر موضوع هسته‌ای، یک دغدغه مهم دیگر دارد که شاید کمتر سیاستمداری به صورت جدی به آن توجه کرده باشد حقوقی، اداره کلی را به همین نام ذیل معاونت ایجاد کرد تا به صورت اختصاصی به این مسئله بپردازد، هر چند پس از تغییر ساختار این وزارتخانه، اداره کل نیز منحل شد. این دیپلمات باسابقه همچنین دو کتاب در حوزه دیپلماسی آب با عناوین «دیپلماسی آب‌های فرامرزی و نظام بین‌الملل» و «دیپلماسی آب و لزوم برون‌رفت از وضعیت بحران» به رشته تحریر

درآورده است.

با شروع رقابت‌های چهاردهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری و پیوستن محمدجواد ظریف به ستاد مسعود پزشکیان، این گمانه وجود داشت که عباس عراقچی نیز به تیم سیاست خارجی این نامزد کمک خواهد کرد، تا آنکه در روز حضور پزشکیان در میزگرد سیاسی، عکسی منتشر شد که پزشکیان، ظریف و تخت‌روانچی را در حالی که به امامت عراقچی نماز جماعت می‌خواندند، نشان می‌داد. پس از میزگرد سیاسی نیز عراقچی در مقطعی اقدام به پاسخ به ادعاهایی کرد که در تبلیغات سایر نامزدها به ویژه سعید جلیلی مطرح شده بود؛ برای مثال، جلیلی در یکی از مناظره‌ها گفت: «شش قطعه‌نامه سازمان ملل علیه کشورمان تصویب شد که سه مورد در دوره آقای لاریجانی بوده است که در آن دوره ظریف سفیر کشورمان در سازمان ملل و عراقچی معاون بین‌الملل بود.»

عباس عراقچی نیز در پاسخ به این انتقاد در حساب شبکه ایکس خود نوشت: «همین که می‌پذیرید قطعه‌نامه‌های شورای امنیت کاغذپاره نیستند و خسارت‌های راهبردی به کشور زده‌اند، و اکنون دنبال شریک جرم می‌گردید، پیشرفت خوبی است. منافع ملی بازیچه اهداف جناحی و شخصی نیست و گرنه گفتنی زیاد است.» او افزود: «ضمناً جهت اطلاع، دکتر لاریجانی به دلیل سنگ اندازی‌ها و کارشکنی‌ها در مسیر مذاکرات، که دکتر ولایتی در مناظره‌های سال ۹۲ شمه‌ای از آنها را گفت، در نهایت استعفا داد و بنده هم از معاونت برکنار شدم. دکتر ظریف هم در نیویورک اصولاً از مذاکرات حذف بود.»

وزیر امور خارجه دولت چهاردهم

سیدعباس عراقچی پس از معرفی از سوی مسعود پزشکیان برای تصدی سمت وزیر امور خارجه و پیش از آنکه برای ارائه برنامه خود به کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس برود، این برنامه را با عنوان «سیاست خارجی فراگیر، فعال و اثرگذار» برای نمایندگان ارسال و منتشر کرد. در برنامه گزینه پیشنهادی وزارت امور خارجه از «تأمین منافع ملی و حفظ، افزایش ثروت ملی»، «تحکیم امنیت ملی و ارتقاء قدرت» و «حفظ ذهن و تقویت منزلت» به عنوان ماموریت‌های دولت چهاردهم نام برده شده است.

ذیل عناوین فوق، موضوعاتی از جمله «اولویت‌بخشی به دیپلماسی اقتصادی»، «پیشبرد همه‌جانبه سیاست حُسن همجواری»، «استفاده حداکثری از ظرفیت سازمان‌های منطقه‌ای»، «گسترش میدان دیپلماسی» و «تداوم روابط مستحکم با چین و روسیه و گسترش همکاری با اقتصادهای نوظهور نظیر هند، اندونزی، آفریقای جنوبی، برزیل و غیره» در برنامه عراقچی مورد تأکید قرار گرفته است.

همچنین در این برنامه از «تعامل عزتمندانه، کارکردگر و فرصت‌محور با اروپا از موضع برابر و بر مبنای احترام متقابل»، «مدیریت تخصص با ایالات متحده و مقابله با سیاست‌های خصمانه آمریکا و رژیم صهیونیستی» و «استفاده از تمامی ظرفیت‌های سیاست خارجی برای خنثی‌سازی و بی‌اثرسازی تحریم‌ها و کاهش هزینه‌های آن‌ها» با عنوان ماموریت‌های دولت نام برده شده است.

«ارتقاء تراز راهبری ایران در منطقه و فرمانطقه»، «عبور دادن کشور از زنجیره فشارهای تحریمی و تلاش برای رفع تحریم‌ها با ابزارهای شرافتمدانه»، «حمایت از ساختارها و مسیرهای موجود خنثی‌سازی تحریم‌ها و کوشش برای گشودن بازارها و سازوکارهای جدید به منظور کاهش هزینه‌های تحریم»، «بازتعریف نقش ایران در ساختار مناسبات منطقه‌ای و جهانی و ایفای نقش بایسته در نظم نوین پساقطبی جهانی» و «دیپلماسی متوازن و کارکردی در مناسبات دوجانبه و متنوع» از جمله اولویت‌های سیاست خارجی دولت چهاردهم با راهبری عراقچی خواهد بود. موارد مهم و قابل توجهی از جمله «بهبود تصویر ایران در عرصه جهانی و بین‌المللی» و «مقابله با پروژه ایران‌هراسی و امنیتی‌سازی ایران» نیز در برنامه‌های دستگاه دیپلماسی دولت مغفول نمانده است.

برنامه عباس عراقچی برای تصدی سمت وزیر امور خارجه شامل «ماموریت‌ها»، «اولویت‌ها» و «الزامات»، به درستی تمام چالش‌های پیش روی او برای هدایت دستگاه دیپلماسی را در بر گرفته است. او همچنین با نام بردن از مواردی همچون «جولوگری خارجی»، «بهره‌گیری از تجربیات و اندوخته‌های مثبت گذشته در سیاست خارجی»، «بهره‌گیری از چندصدایی کنترل‌نشده در سیاست خارجی» و «رعایت اصول شایسته‌سالاری و به‌کارگیری نیروهای متعهد، زنده، باتجربه و مسلط و به‌کارگیری دیپلماتیک» نشان داده که به خوبی واقف است در این سه سال چه در دستگاه دیپلماسی گذشته است.

دیپلمات‌ها

آتش‌بس غزه و حمله احتمالی ایران به اسرائیل

جو بایدن، رئیس‌جمهور آمریکا اعلام کرد که انتظار دارد در صورت دستیابی به توافق آتش‌بس در غزه، ایران از حمله به اسرائیل خودداری کند. به گزارش ایرنا، جو بایدن، رئیس‌جمهور دموکرات آمریکا در پاسخ به این سوال که آیا آتش‌بس بین اسرائیل و حماس می‌تواند جلوی حمله ایران را بگیرد؟ گفت: «انتظار دارم که چنین شود.» او تصریح کرد: «شرایط در حال دشوار شدن است. باید ببینیم ایران چه می‌کند. خواهیم دید اگر حمله‌ای صورت بگیرد چه اتفاقی می‌افتد.»

روابط تهران و مسکو را رصد می‌کنیم

سخنگوی وزارت دفاع آمریکا (پنتاگون) در یک نشست خبری با تکرار ادعاهای این کشور درباره روابط دفاعی روسیه با شرکا و متحدان خود از جمله ایران، گفت که پنتاگون این روابط را به دقت رصد می‌کند. به گزارش ایسنا، پت رابندر، سخنگوی پنتاگون در یک نشست خبری در پاسخ به سوالی مبنی بر اینکه آیا واشنگتن نگران همکاری رو به افزایش میان کره شمالی با روسیه، همچنین میان ایران و چین با روسیه، به ویژه با توجه به مشارکت این کشورها در نمایشگاه بین‌المللی فنی-نظامی (Army ۲۰۲۴) در مسکو است، گفت: «ما این روابط را به دقت رصد می‌کنیم و نگرانی‌هایی داریم، به ویژه از این جهت که روسیه به دنبال تأمین تسلیحات و مهمات از این کشورها برای پشتیبانی جنگ آن در اوکراین است. بنابراین، این موضوعی است که ما به دقت، به رصد آن ادامه خواهیم داد.»

نامه نگاری با مقام‌های حقوق بشری

علی بحرینی، سفیر و نماینده دائم جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل متحد در ژنو، با ارسال سه نامه جداگانه به فولکر ترک، کمیسر عالی حقوق بشر سازمان ملل، مورس تبدال بینزو، گزارشگر ویژه اعدام‌های قراقضایی یا خودسرانه و فرانچسکا البانیز گزارشگر ویژه در مورد وضعیت حقوق بشر در سرزمین‌های فلسطین، اعتراض شدید جمهوری اسلامی ایران را به اقدامات و سیاست‌های غیرانسانی رژیم صهیونیستی و به ویژه ترور اسماعیل هنیه اعلام کرد. بحرینی در نامه‌های خود به صراحت اعلام کرد که از دیدگاه جمهوری اسلامی ایران حماس یک شکل آزادیخواهانه است که برای آزادی و استقلال فلسطین مبارزه می‌کند و از این منظر ترور رهبران حماس با هدف از بین بردن روحیه مبارزه مردم فلسطین برای خاتمه دادن به اشغال و دستیابی به حق تعیین سرنوشت صورت می‌گیرد. وی تأکید کرد که اسرائیل با حذف رهبران فلسطین در پی آن است تا هویت سیاسی فلسطین و حق ذاتی مردم فلسطین برای برخورداری از یک دولت مستقل را از بین ببرد. سفیر ایران در ژنو توضیح داد که طبق ماده ۱/۲ کنوانسیون بین‌المللی برای جلوگیری از تأمین مالی تروریسم، نهادهای رژیم صهیونیستی، باید به عنوان تروریست شناسایی شوند. سفیر ایران نزد سازمان ملل در ژنو با انتقاد شدید از ترور اسماعیل هنیه، این اقدام را نقض فاحش حقوق بین‌الملل دانست و خواستار محکومیت قاطع آن شد.